

سابقه

فضای آزادی بیان در ایران از آوریل ۲۰۰۰ تاکنون به میزان قابل ملاحظه‌ای محدودتر شده است. در آوریل سال ۲۰۰۰ یعنی دو ماه پس از پیروزی پر انعکاس اصلاح طلبان در انتخابات مجلس، آیت‌الله خامنه‌ای رهبر ایران طی یک سخنرانی گفت که روزنامه‌های اصلاح طلب "وارد کشور شده و پایگاه‌هایی ایجاد کرده اند ... و آنها پایگاه‌ها و سکوها دشمن هستند." این سخنرانی نقطه عطف آغاز مبارزه سیستماتیک برای ساکت نمودن منتقدین داخلی بوده و حاوی این پیام بود که پنجره آزادی بیان که برای مدت کوتاهی گشوده شده بود دیگر بسته می شد.

نخست، موج بیسابقه‌ای از تعطیلی روزنامه‌های اصلاح طلب توسط یک شعبه از دادگاه عمومی که تقریباً وقف موارد مطبوعاتی شده بود، براه افتاد. پس از آن مقام‌های مسئول تعداد زیادی از روزنامه‌نگاران، نویسندگان، فعالان و ناشران را دستگیر کردند. اواخر سال ۲۰۰۰ کار به جایی رسید که بسیاری به شوخی می گفتند برای مباحثه با متفکرین بزرگ ایرانی باید به زندان مخوف اوین رفت.

حامیان حقوق بشر و مخالفان سیاسی در ایران به خوبی از خطراتی که سخن گفتن علیه حکومت در پی دارد، آگاهند. آزادی بیان و عقیده بطور سیستماتیک نقض می شوند. از آوریل سال ۲۰۰۰ که مبارزه با روزنامه‌های اصلاح طلب آغاز شد، حکومت ایران کارآیی و موفقیت فزاینده‌ای در ایجاد رعب و نهایتاً ساکت نمودن صدای مخالفین داشته است.

امروز فضای ابراز بیان و مخالفت در جامعه ایران در وخیم‌ترین وضع خود از زمان انتخاب رئیس جمهور خاتمی در سال ۱۹۹۷ می باشد. به گفته یک نویسنده "در گذشته نگران این بودیم که روزنامه‌مان بسته شود و یا به دادگاه احضار شویم، اما امروز نگران جبر و جان خود هستیم. از این در هراسیم که آنقدر دچار ضرب و شتم شویم که دیگر جرات سخن گفتن نداشته باشیم." (۴) قوه قضائیه با بکارگیری نیروهای امنیتی و بازجویان تحت کنترل خود، فضای رعب و وحشتی ایجاد کرده است که مخالفان می دانند در هر لحظه ممکن است دستگیر شوند، به دادگاه احضار شوند، در سلولهای انفرادی برای مدت نامحدودی بدون آنکه اتهام آنها اعلام شود نگهداشته شوند و شکنجه شوند. سعید مرتضوی قاضی سابق که اکنون دادستان کل شده است همراه با چند قاضی دیگر تشکیلات خشن و پیچیده‌ای برای در هم کوبیدن منتقدان براه انداخته است.

این گزارش که اوایل سال ۲۰۰۰ تا اوایل سال ۲۰۰۴ را پوشش می دهد،

سرکوب آزادی بیان با استفاده از تلاش های هماهنگ حکومت و بخصوص قوه قضائیه را با ایجاد رعب و وحشت در بین دگراندیشان مرتبط می داند. این هراس افکنی از طریق سوء استفاده از دادگاه ها، حبس های انفرادی طویل المدت و نیز شکنجه و بدرفتاری با زندانیان انجام می شود. "سازمان نظارت بر حقوق بشر" برای تهیه این گزارش با زندانیان سیاسی سابق، روزنامه نگاران، دانشگاهیان و حامیان ایرانی حقوق بشر در داخل و خارج از کشور گفتگو کرده است. همگان بر این نکته صحنه می گذارند که فضای سیاسی کشور به گونه فزاینده ای آزاردهنده بوده و بر اساس استفاده از زور تعریف شده است.

مقام های ایرانی تا اوایل سال ۲۰۰۴ بیشتر روزنامه های اصلاح طلب را تعطیل نموده و به این ترتیب تسهیلات و مصونیت بیشتری برای بازجویان، قضات و مامورین امنیتی لباس شخصی ایجاد نموده تا بتوانند با نقض قانون به مخالفان حمله نموده و آنها را دستگیر و شکنجه کنند. امروز کانالهای رسمی و غیررسمی معدودی برای کسانی که به اشتباه به زندان افتاده اند باقی مانده تا این افراد بتوانند آنچه را که بر آنها گذشته شرح داده و یا برای ادعای خسارت اقدام کنند.